

КРИПТОГРАФИЯ В АРАБСКИХ СТРАНАХ

История человечества знает много случаев, когда возникала необходимость в сокрытии передаваемой информации. Это сокрытие могло быть на уровне отдельных людей (например, при ведении бизнеса), на уровне отдельных групп (например, при передаче религиозной информации), на уровне государств (например, при сообщении об объявлении войны).

Принято считать, что первому образцу криптографического письма около 4000 лет. Самые древние криптограммы были найдены на территории Древнего Египта. Но, как нам представляется, криптография намного древнее, и использование шифрованного письма применялось и до египтян.

Криптографические записи обнаружены также в иудейских священных книгах. Самым распространенным методом шифрования в них является так называемый «атбаш». Этот сравнительно простой метод состоит в том, что первую букву алфавита заменяли последней, вторую букву – предпоследней и т.д.

Одним из самых известных древних шифров является так называемая «скитала»; изобретателями этого метода были древние греки. Этот шифр мог быть достигнут таким образом: на длинный стержень наматывалась пергаментная лента, на которую наносился текст вдоль всей оси стержня. Естественно, после разматывания текст невозможно было прочитать. Для расшифровки сообщения получатель должен был обладать таким же стержнем. Собственно этот стержень и назывался скиталой. Широко известен также знаменитый диск Энея, на котором были выбиты отверстия, соответствующие буквам алфавита. Шифровальщик протягивал нить через эти отверстия и, таким образом проявлялись нужные буквы. В случае перехвата диска и угрозы прочтения сообщения можно было быстро вытянуть нить, сделав послание недосягаемым. Но мы хотим рассказать, прежде всего, об использовании

криптографії в арабському світі. Свого розквіту на арабських територіях це мистецтво досягло в VIII столітті н.е. Арабський філолог Халіль аль-Фарахиди першим привернув увагу до можливості використання стандартних фраз для дешифрування. Книга, в якій він описав свій метод, називається «Китаб аль-Муамма» («Книга таємного мови»). Арабський вчений ас-Сулі написав книгу практичної спрямованості, яка носила назву Адаб аль-Куттаб («Руководство для секретарів»). По суті справи, це один з перших спроб створення саме навчального посібника по шифруванню записів фінансово-господарського призначення. Дуже відомим в IX столітті був твір арабського вченого Абу Бакр Ахмеда ібн Алі Ібн Вахшія ан-Набаті, в якій дано описання декількох мало відомих шифрів з використанням різних алфавітів. Венчає ці дослідження енциклопедія Ібн ал-Хаїма, що складається з 14 томів і носить назву Субх ал-Ааша. Один з надійних розділів цього багатомовного твору містить описання семи шифрів заміни і перестановки, включає таблиці частотності використання букв в арабському алфавіті.

Слід додати, що саме арабська культура внесла в словник криптології такі поняття як «шифр» і «алгоритм». В наше час криптографія активно використовується в різних сферах нашого життя. Наприклад, в транспорті для захисту квитків від підробок, в банківських операціях, а також для захисту електронної пошти від спаму. Тому принципи криптографічного листування представляють певний інтерес для сучасної науки.

Рибалко Марія

НТУ «ХП»

КУЛЬТУРНИЙ ДІЯЧ ВАСИЛЬ КАРАЗІН

Серед видатних українців гідне місце посідає Василь Назарович Каразін – вітчизняний вчений, винахідник, громадський діяч. Засновник першого у